

ฟามิตรโฟกัส

จดหมายข่าวเพื่อส่งเสริมการป้องกันการติดเชื้อเอช ไอ วี/เอดส์
ในแรงงานข้ามชาติ ประเทศไทย ภายใต้โครงการ “ฟามิตร”

ฉบับที่ 2 : สิงหาคม 2548

“เมื่อใดที่ฉันหาเงินได้เพียงพอ.....ฉันจะกลับบ้าน”

การรอคอยความหวังที่ยากจะเข้าใจในแม่สอด

(แม่สอด, ตาก) เมื่อถูกถามเกี่ยวกับแผนชีวิตในอนาคต ผู้อพยพที่ทำงานอยู่ที่ชายแดนแม่สอดต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “เมื่อใดที่ฉันหาเงินได้เพียงพอ.....ฉันจะกลับบ้าน” แล้วอะไรคือสิ่งที่จะนำพาให้พวกเขาไปถึงจุดนั้นได้?

ผู้อพยพในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ทำงานอยู่ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ต้องเผชิญกับอุปสรรคปัญหา ร้อยแปดพันเก้าที่จะไปให้ถึงจุดมุ่งหมายในชีวิต ค่าจ้างที่ต่ำ และการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาสุขภาพรวมถึงการบาดเจ็บ (ทั้งการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการทารุณร่างกาย) แม้แต่การกลายเป็นผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี/เอดส์ เป็นเพียงปัญหาในหลาย ๆ ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ที่ทำให้พวกเขาไปไม่ถึงไหน สิ่งเหล่านี้ทอดตัวอยู่บนทางเดินชีวิตของผู้อพยพที่ต้องฟันฝ่าไปให้ถึงฝั่งฝันให้ได้ นั่นคือการได้กลับไปบ้านเกิดพร้อมกับได้ในสิ่งที่ฝันไว้

ภูมิทัศน์แม่สอด

แม่สอดเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดตากที่อยู่ติดกับชายแดนประเทศพม่า เป็นอำเภอที่สำคัญและมีกลิ่นอายของความ เป็นพม่า นอกจากกลุ่มพม่าและกะเหรี่ยงแล้ว มีกลุ่มชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แม่สอดตั้งอยู่ฝั่งตรงข้าม

กับเมียวดีซึ่งเป็นอำเภอชายแดนที่สำคัญอันดับรองของพม่า ระหว่างแม่สอดและเมียวดีมีแม่น้ำเมยคั่นกลาง สามารถสัญจรไปมาได้สะดวกโดยใช้ “สะพานมิตรภาพ” อีกทั้งบริเวณที่มีจุดตรวจอย่างไม่เป็นทางการอีกจำนวนหลายแห่ง ยังสามารถสัญจรทางเรือ หรือทางเท้าระหว่างหน้าแล้งได้อีกด้วย

โอกาสจำกัดในการทำงาน ค่าจ้างที่ต่ำ และบรรยากาศทางการเมืองอันแสนตึงเครียดในพม่าเป็นตัวกระตุ้นผู้อพยพเรือนพันจากหลายพื้นที่ในพม่าหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยที่ด่านแม่สอด ผู้อพยพเหล่านี้มาจากกรุงเทพฯ ลพบุรี เชียงใหม่ แม่สอด บำเพ็ญ ระยอง นครราชสีมา นครสวรรค์ และอีกหลายพื้นที่ บางกลุ่มอาศัยอยู่ฝั่งเมียวดีและเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างรายวันที่ฝั่งไทย ขณะที่ผู้อพยพอีกจำนวนมากเข้ามาหางานทำที่แม่สอด (มีผู้อพยพบางรายอยู่จนกระทั่งสามารถหาหนทางเพื่อส่งตัวพาเข้าประเทศไทย) แม้ว่าลู่ทางการทำมาหากินของผู้อพยพจะพอมืออยู่บ้าง เช่นการได้งานเกษตรหรือปลูกสวนผลไม้ ก่อสร้าง และงานตามร้านเล็ก ๆ ในอำเภอแม่สอด แต่ผู้อพยพส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ฝั่งไทยก็ยังคงมองหางานในโรงงาน

ในด้านของเศรษฐกิจ จากการที่แม่สอดได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “เขตส่งเสริมการลงทุนพิเศษ” จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ที่ให้ผลประโยชน์ทางภาษีเป็นกรณีพิเศษแก่นักลงทุนเพื่อส่งเสริมการลงทุน ทำให้มีโรงงานกว่า 200 โรงงานในเขตอำเภอแม่สอด โรงงานส่วนมากเป็นโรงงานเสื้อผ้าส่งออก นอกจากนี้ ยังมีโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์และเซรามิกอีกด้วย

อุตสาหกรรมหลายประเภทในแม่สอดมีการแข่งขันสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการส่งออกเสื้อผ้าได้รับผลกระทบอย่างสาหัสจากการแข่งขันที่ดุเดือดเข้มข้นในระดับประเทศ เนื่องจากจีนได้รับอนุญาตให้ขยายตลาดเสรีระหว่างประเทศ ทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดลดลง และเหตุที่แรงงานเป็นต้นทุนการผลิตที่ผันแปรสูง ผู้ใช้แรงงานจึงต้องทนรับสภาพที่ขมขื่นอันเป็นผลพวงจากการแข่งขันในรูปแบบของการได้รับค่าจ้างต่ำ และการเรียกร้องสภาพการทำงานที่ดี ด้วยเหตุนี้ แม่สอดจึงได้รับการยกให้เป็น “เขตส่งเสริมการลงทุนพิเศษ” เพราะมีความพร้อมของแหล่งการจ้างงาน โดยมีแรงงานข้ามชาติชาวพม่าทั้งหมดหวังจากบ้านเกิดหลังไหลเข้ามาหางานทำอย่างไม่ขาดสาย

แรงงานในแม่สอด

ในปี 2547 ผู้อพยพกว่า 124,500 คน รวมทั้งผู้ติดตามได้รับการขึ้นทะเบียนจากทางการ จังหวัดตาก (ทร. 38/1) จำนวนตัวเลขผู้อพยพที่ได้รับการขึ้นทะเบียนนี้เป็นที่สองรองจากกรุงเทพฯ (203,488 คน) โดยที่จังหวัดตาก มีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน (60,564 คน) ได้รับบัตรอนุญาตทำงาน คาดว่าตัวเลขจริงของจำนวนผู้อพยพรวมถึงผู้ติดตามที่อาศัยอยู่และทำงานในจังหวัดตากอาจจะมีมากกว่า 200,000 คน (คาดการณ์โดยหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน)

โรงงานประมาณ 200 โรงหรือมากกว่าในพื้นที่แม่สอดมีขนาดที่แตกต่างกัน โรงงานขนาดเล็กมีคนงานน้อยกว่า

100 คน ขณะที่โรงงานซึ่งใหญ่กว่าจ้างคนงานอยู่ระหว่าง 200 – 2,000 คน และโรงงานขนาดใหญ่มากมีคนงานมากกว่า 3,000 คน

คาดว่าประมาณ 95% ของคนงานที่ทำงานในโรงงานเป็นผู้อพยพชาวพม่า และ 70% ของแรงงานทั้งหมดเป็นผู้หญิง (อาร์โนลด์, 2004) ในโรงงานแห่งหนึ่ง คนงานกว่า 600 คนจากทั้งหมด 965 คนเป็นผู้หญิง และโรงงานเสื้อผ้าอีกแห่งหนึ่งมีคนงานประมาณ 300-400 คน ซึ่งมีเพียง 15 คนเท่านั้นที่เป็นผู้ชาย ผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 18 ถึง 25 ส่วนใหญ่เป็นโสด บางคู่ที่แต่งงานแล้วพักอาศัยและทำงานในโรงงานเดียวกัน

หยาดเหงื่อเพื่อเงิน

สภาพการทำงานและความเป็นอยู่แปรเปลี่ยนกันไป โรงงานแต่ละแห่งเหมือนกับค่าจ้าง บ่อยครั้งที่ผู้อพยพหางานได้จากกรบอกรปากต่อปาก ผู้ที่ไ้งานในโรงงานเสื้อผ้าต้องเสี่ยงโชคดูว่าจะไปจบลงที่ใด แรงงานข้ามชาติหญิงอายุ 19 ปีจากร่างกุ้งคนหนึ่งบอกกับเราว่า “ทำงานในโรงงานนี้ไม่ดี แต่ฉันก็จะอยู่ ฉันกลัวที่จะเปลี่ยนโรงงาน เพราะว่าฉันไม่รู้ว่าคุณที่บอกกันว่าเงินเดือนสูงกว่าจะเป็นเพียงแค่ขำลือหรือไม่”

หนึ่งในโรงงานเสื้อผ้าขนาดใหญ่ที่กระจัดกระจายอยู่ในอำเภอแม่สอด

โดยทั่วไปแล้ว ค่าจ้างตามโรงงานในแม่สอดมีอัตราค่อนข้างต่ำ แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในจังหวัดตากไว้ที่ 135.- บาทต่อวัน และค่าล่วงเวลาที่ 25.- บาทต่อชั่วโมง แต่แรงงานข้ามชาติแทบไม่เคยได้เห็น

เงินเหล่านี้เลย หลังจากนายจ้างหักค่าห้องพักค่าอาหาร
แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ที่ทำงานตามโรงงานจะเหลือ
เงินโดยเฉลี่ย 60-70 บาทต่อวัน (น้อยกว่า 2 ยูเอสดอลลาร์)
ไว้ประทังชีพ

โดยส่วนใหญ่แล้วโรงงานจะเริ่มทำงานเวลา 8 หรือ 9
โมง ไปจนถึง 3 ทุ่ม หรือหากเกินกว่านั้น ก็จะได้พัก 1
ชั่วโมงในช่วงเที่ยงคืนและตีห้า งานล่วงเวลาซึ่งถือเป็น
สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เว้นแต่ในวันอาทิตย์จะเริ่มเวลาหก
โมงเย็น โรงงานส่วนใหญ่มักจะจ่ายค่าล่วงเวลาเพียง 6-
บาทต่อชั่วโมง (แรงงานบางคนไม่เคยเห็นเงินค่าล่วงเวลา
ของพวกเขาเลย) วันหลังเงินเดือนออกเป็นเพียงวันเดียว
ในหนึ่งเดือนที่แรงงานเหล่านี้ได้พักผ่อน

แรงงานข้ามชาติหญิงบางรายบอกกับเราว่าสามารถเก็บ
เงินได้ประมาณ 1,500.- ถึง 2,000.- บาทต่อเดือน (น้อยกว่า
40.- ดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งพวกเขาจะรีบกลับไปยัง
เมียหวัดในวันที่ไม่ต้องทำงานเพื่อนำเงินไปฝากหรือ
ส่งไปให้ที่บ้าน

ชีวิตในโรงงาน

ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติในโรงงานจะถูก
จัดให้พักในอาคารใกล้ ๆ กับตัวโรงงาน หญิงโสดจะพัก
อยู่ชั้นบนสุด ชายโสดจะพักอยู่ชั้นถัดลงมา และชั้น
ล่างสุดจะเป็นที่พักของคนที่แต่งงานแล้ว ซึ่งหากความ
เป็นส่วนตัวได้น้อยเพราะห้องที่พักจะเป็นห้องใหญ่กัน
แบ่งเป็นห้องย่อย ๆ ด้วยผ้า หากไม่ใช้เวลาพักระหว่าง
การทำงานแล้ว หญิงชายที่นี่มีโอกาสน้อยมากที่จะมานั่ง
พูดคุยสารทุกข์สุกดิบ หยอกล้อกัน เพราะชั้นบนสุดที่
เป็นที่พักหญิงโสดจะไม่อนุญาตให้ผู้ชายขึ้นไป ชายใด
ฝ่าฝืนระเบียบข้อนี้ จะได้รับโทษจากนายจ้าง

น้ำเป็นอีกสิ่งที่มีให้อย่างจำกัดในโรงงาน บ่อยครั้งที่น้ำ
สำหรับใช้ซักล้างมาจากแทงค์ก้นน้ำซึ่งสูบมาจากบ่อที่มี
ของเสียจากโรงงานปนเปื้อนอยู่ แม้ว่าโรงงานจะมีน้ำ
สะอาดสำหรับดื่มจัดไว้ให้ แต่นายจ้างก็จะหักจากค่าจ้าง

ของผู้อพยพภายหลังเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายส่วนนี้
ระหว่างการสัมภาษณ์ ไม่มีผู้อพยพคนใดบ่นหรือพูดให้
เราฟังถึงปริมาณฝุ่นที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและอุปกรณ์
ป้องกันความปลอดภัยในการทำงาน เวลาที่อากาศร้อน
จัดมาก ๆ ภายในโรงงานไม่ต่างอะไรไปจากเตาอบ มี
รายงานว่าในแต่ละวันจะมีแรงงานหญิงอย่างน้อยสองคน
หน้ามืดเป็นลมในโรงงาน

สุขภาพที่เสื่อมโทรม และอันตรายที่ซ่อนอยู่

โรงงานหลายแห่งจัดทำบัตรอนุญาตทำงานให้แรงงาน
ข้ามชาติ (ไม่ใช่ทุกโรงงานที่ปฏิบัติดังกล่าว และไม่ใช่ผู้
อพยพทุกคนที่มีบัตร) และจะหักค่าใช้จ่ายการทำบัตร
จากเงินค่าจ้างของผู้อพยพ แม้ว่าผู้อพยพจะได้รับสิทธิ
ในการถือครองบัตรอนุญาตทำงาน แต่ในนายจ้างส่วนใหญ่
จะเก็บบัตรตัวจริงไว้ และให้สำเนาไว้แก่ลูกจ้างเพื่อ
เป็นเสมือน “หลักประกัน” ไม่ให้แรงงานเหล่านี้หนีไป
ทำงานที่อื่น อย่างไรก็ตาม โรงงานส่วนมากอนุญาตให้
ผู้อพยพถือบัตรสุขภาพของตนเอง แต่ทว่าผู้อพยพ
โดยทั่วไปชอบที่จะไปใช้บริการที่คลินิกแม่ตาว (คลินิก
คร. จีนเทีย) ที่เป็นเสมือนที่พึ่งยามแรกเจ็บป่วย

ระหว่างการสัมภาษณ์ ไม่มีคนงานคนใดบ่นเกี่ยวกับ
ปัญหาสุขภาพใหญ่ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง อย่างไรก็ตาม
มีรายงานว่าที่ผ่านมารวด ๆ นี้มีคนงานประมาณ 90
คนในโรงงานแห่งหนึ่งมีอาการท้องร่วง ซึ่งคาดว่าจะเป็น
เป็นอหิวาตกโรค นอกจากนี้ ปัญหาระบบทางเดิน
หายใจเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบบ่อย คนงานบางรายเป็น
วันโรคร่วมด้วย ซึ่งสามารถขอรับการรักษาที่
โรงพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

การบาดเจ็บที่เกิดจากการทำงานนั้นถือว่าเป็นปัญหาที่
หนักหน่วงทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อพยพที่ทำงานใน
โรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ ครั้งหนึ่งมีคนงานชายถูกใบเลื่อย
ครูดที่ปลายนิ้ว เขาได้ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลโดย
ใช้บัตรสามสิบบาท แต่ปัญหาไม่ได้หยุดอยู่เพียงเท่านี้
เขาต้องหยุดงานเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์และได้รับค่าจ้าง

เพียง 280.- บาท โดยค่าจ้างช่วงลาป่วยถูกหักออกไป กระนั้นก็ถือว่าเขาโชคดีที่ได้รู้ว่าเพื่อนคนงานอีกคนหนึ่งในโรงงานเดียวกันได้รับบาดเจ็บสาหัสที่นิ้วถึง 4 นิ้ว เพื่อนคนงานดังกล่าวได้รับการดูแลรักษาและต้องหยุดงานเป็นเวลาถึงหกเดือน โดยได้รับเงินทดแทนการเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำงานเพียงนิดหน่อยจากนายจ้าง และตอนนี้ตัวของเพื่อนคนนี้ “ไม่เหมือนเดิม” เขาไม่สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วอีกต่อไป

ข้อจำกัดการตั้งครุฑ

โรงงานบางแห่งอนุญาตให้หญิงมีครุฑทำงาน และมีบางแห่งที่ไม่อนุญาตให้ทำแต่อนุญาตให้พักในโรงงาน จนกว่าจะคลอดบุตร อย่างไรก็ตาม ลูกของแรงงานข้ามชาติจะไม่ได้รับอนุญาตให้พักอยู่ในโรงงาน นั่นหมายความว่าหญิงที่คลอดลูกแล้วหากต้องการทำงานต่อไปก็จะต้องไปหาที่พักด้านนอกโรงงาน หรือไม่ก็ต้องหาคนเลี้ยงลูกแทน

แม้ว่าตามโรงงานต่าง ๆ จะเปิดให้มีช่องทางในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการคุมกำเนิดหรือการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้นโดยผ่านทางอาสาสมัครที่ได้รับการฝึกอบรมจากองค์กรต่าง ๆ เช่น มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ (หน่วยงานภาคีโครงการฟ้ามิตร) อัตราของการตั้งครุฑที่ไม่ได้มีการวางแผนของแรงงานข้ามชาติหญิงในพื้นที่แม่สอดก็ยังคงสูงอยู่ หญิงมีครุฑส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว แต่ก็มีผู้หญิงบางรายตั้งครุฑโดยยังมิได้แต่งงานเนื่องจากเพื่อนชายอยู่ที่พม่า หรือไม่ก็อยู่ที่เมียวดี ซึ่งนาน ๆ ครั้งจึงจะมีโอกาสได้พบกัน ที่คลินิกแม่ตาว หนึ่งในสามของผู้หญิงที่มองหาบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ (หลายคนมาจากฝั่งเมียวดี) ผ่านการตั้งครุฑมาไม่ต่ำกว่าห้าครั้งหรือมากกว่า

ความไม่แน่นอนและความกลัวที่จะต้องเผชิญกับการไม่มีงานทำเนื่องมาจากการตั้งครุฑทำให้ผู้อพยพหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ทำงานอยู่ตามโรงงาน เสี่ยงต่อการไปทำแท้ง ในปี 2547 จากผู้หญิงที่มารับการรักษาที่

คลินิกแม่ตาวอันเนื่องมาจากมีอาการเกี่ยวข้องกับพบภายหลังการทำแท้งจำนวน 352 คน 26% มีประวัติการทำแท้งมาก่อนหน้านี้ และ 13% มีอายุระหว่าง 15 – 20 ปี (ข้อมูลจากคลินิกแม่ตาว 2547) มากกว่าหนึ่งในสี่ของผู้หญิงทั้งหมดที่มารับการรักษาอาการเกี่ยวข้องกับพบภายหลังการทำแท้งเป็นผู้ตัดสินใจเองที่จะทำแท้ง (ข้อมูลเบสตัน 2546) ถึงแม้ว่าตัวเลขเหล่านี้จะไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นผู้หญิงที่ทำงานตามโรงงาน แต่ก็สามารถชี้ให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ในหมู่ผู้อพยพหญิงในแม่สอดได้และแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีส่วนในการควบคุมอัตราการเกิดของประชากร

หญิงขายบริการทางเพศ

คาดว่าผู้หญิงขายบริการทางเพศราว ๆ 100 คนหรือมากกว่าในแม่สอด โดยหญิงบริการเหล่านี้เป็นผู้หญิงขายบริการอิสระ หรือกระจัดกระจายอยู่ในชุมชนตามที่ต่าง ๆ หญิงขายบริการอิสระนี้จะเข้าถึงค่อนข้างยาก และมีบางรายที่ข้ามชายแดนมาและอยู่ค้างคืนในฝั่งไทย หญิงขายบริการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17 – 28 ปี หญิงส่วนใหญ่มีเชื้อสายพม่า นอกจากนี้ก็จะมีเชื้อสายผสมของชนกลุ่มต่าง ๆ ในพม่า

ครั้งหนึ่งของลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นแรงงานข้ามชาติ – ลูกค้าอีกครั้งหนึ่งจะมีทั้งพ่อค้าชาวพม่าที่มีฐานะและคนไทย จะมีคนงานเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้นที่สามารถซื้อบริการทางเพศจากหญิงบริการในแม่สอดเนื่องจากมีรายได้ต่ำ ลูกค้าส่วนใหญ่เต็มใจที่จะใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งหญิงบริการสามารถขอรับได้ที่โรงพยาบาล (รณรงค์โดยมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย) หญิงบริการเหล่านี้ยอมรับว่าเป็นการยากที่จะปฏิเสธลูกค้าที่ไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัย เมื่อใดที่หญิงเหล่านี้ตั้งครุฑ มักจะคาดเดาได้ว่าทารกในครรภ์เกิดจากคู่ชายประจำ หรืออาจเป็นไปได้ว่าเกิดจากสามีเพราะการคุมกำเนิดมีน้อยในหมู่หญิงบริการที่มีคู่สมรสแล้ว

โดยทั่วไปหญิงบริการในแม่สอดนี้ยากที่จะเข้าถึง เนื่องจากมีการเคลื่อนย้ายสูง มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยซึ่งช่วยเหลือหญิงบริการในการเดินทางและเป็นล่ามให้เวลาที่มีการตรวจสุขภาพรายสัปดาห์ที่โรงพยาบาลแม่สอด สามารถที่จะเข้าถึงหญิงบริการเหล่านี้ได้เพียงครั้งเดียว ทำให้การติดตามผลการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง เช่น โรคซิฟิลิส ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาเป็นจำนวน 6 คอร์สอย่างต่อเนื่อง

จากการเฝ้าระวังเหล่าหญิงบริการทางเพศในจังหวัดตาก แสดงให้เห็นว่า อัตราผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี มีอยู่ 14% ในปี 2546 และ 4% ในปี 2547 ถึงแม้ว่าโรงพยาบาลแม่สอดได้ทำการควบคุมเฝ้าระวังการระบาดของเชื้อเอช ไอ วี ในหมู่หญิงบริการทางเพศปีละครั้ง แต่ผลการตรวจสอบก็ไม่ได้ถูกแจ้งให้แก่หญิงบริการเหล่านี้ได้รับทราบ ยิ่งไปกว่านั้น การให้บริการคำปรึกษาและตรวจสอบด้วยความสมัครใจของหญิงติดเชื้อผ่านทางโรงพยาบาลก็ยังไม่เป็นรูปธรรม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้หญิงขายบริการทางเพศขาดความตระหนักเกี่ยวกับการระบาดของเชื้อเอช ไอ วี/เอดส์ไปโดยปริยาย

เอช ไอ วี/เอดส์เปลี่ยนแปลงชีวิต

แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ในแม่สอดจะรับรู้สถานการณ์ของเชื้อเอช ไอ วีผ่านทางคลินิกผดุงครรภ์ที่อยู่ในคลินิกแม่ตาว ในปี 2546 จากการตรวจหาเอช ไอ วีในหญิงมีครรภ์จำนวน 2,435 คนโดยคลินิกผดุงครรภ์พบว่า หญิงมีครรภ์จำนวน 35 คน หรือ 1.4% ติดเชื้อเอช ไอ วี (ข้อมูลคลินิกแม่ตาว 2548) หญิงที่ต้องการความช่วยเหลือทางการเงินหรือการดูแลฟื้นฟูสภาพจิตใจจะได้รับการแนะนำให้ไปที่หน่วยงานดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์สำหรับผู้อพยพของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย หน่วยงานแห่งนี้จะจัดให้ผู้ติดเชื้อได้พบปะกันทุกสัปดาห์เพื่อขอรับนมผง และเงินช่วยเหลือจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มากนักสำหรับเป็นค่าอาหาร สมาชิกชายคนหนึ่งในกลุ่มบอกกับเราว่า “ขณะที่เราไม่มีรายได้ อย่างน้อยเราก็ยังได้กินอาหารที่ดี” หน่วยงานดูแลผู้ติดเชื้อนี้สามารถรับผู้อพยพ

ที่ติดเชื้อเอดส์เข้ารับการดูแลได้ 50 คน ซึ่งพบว่ามีสมาชิกขอรับความช่วยเหลือเต็มที่อยู่ตลอดเวลา โดยยังมีอีก 20 ครอบครัวหรือมากกว่านั้นรอที่จะขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก และเป็นผู้อพยพที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนทั้งฝั่งพม่าและฝั่งไทย

จากการพูดคุยพบว่าไม่มีผู้อพยพคนใดในกลุ่มกล้าที่จะเปิดเผยต่อเพื่อนบ้านในชุมชนยกเว้นคนในครอบครัวว่าติดเชื้อเอช ไอ วี เพราะอับอาย กลุ่มจึงเป็นสถานที่ปลอดภัยที่ผู้ติดเชื้อมาอยู่ร่วมกัน พูดคุย แลกเปลี่ยนสารทุกข์สุกดิบ ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน “เมื่อฉันได้เข้ากลุ่ม ฉันสามารถที่จะเปิดเผยตนเอง และพูดคุยอย่างอิสระเสรีเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่ฉันมีอยู่” หญิงติดเชื้ออายุ 39 ปีจากรัฐมอญ (ชนชาติดั้งเดิมของพม่า) ที่มีลูกชายวัย 8 ขวบ และลูกสาววัย 9 เดือนกล่าว “สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผ่อนคลายความทุกข์ทั้งทางกายและใจได้เป็นอย่างดี”

สมาชิกบางคนในกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยให้คำแนะนำ การดูแลช่วยเหลือแก่เพื่อน ๆ ผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี/เอดส์ ในชุมชนถึงที่บ้าน “ฉันอยากทำตัวให้มีความดี ไม่เช่นนั้นแล้ว ฉันก็เพียงแต่นั่งอมทุกข์อยู่กับบ้านเฉย ๆ ไปวันวัน ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เลย” “อีกอย่างก็คือ ฉันรู้ว่าพวกเขาารู้สึกอย่างไร” ผู้นำกลุ่มให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นคุณแม่อีกคนหนึ่งกล่าว โดยเธอเพิ่งจะทราบว่าตนเองติดเชื้อเอช ไอ วีก่อนที่จะคลอดบุตรคนสุดท้าย (1 ปี กับ 4 เดือนมาแล้ว)

สถานสภาพที่ถูกกลืน

สิ่งที่น่าเศร้าใจก็คือ ผู้อพยพหลาย ๆ คนในแม่สอดพบว่าตนเองตกอยู่ในสภาพที่ถูกทอดทิ้ง พวกเขาต้องทำงานหนักหาเงินหาเงิน แต่ได้ค่าตอบแทนเพียงน้อยนิดและยังต้องเผชิญกับอุปสรรคความพ่ายแพ้อีกนานนับการเด็กหนุ่มคนหนึ่งจากรัฐระจันที่เคยทำงานในโรงงานอาหารทะเลย่านมหาชัยต้องจ่ายเงินค่าจ้างที่หาไม่ได้

ให้กับนายหน้าที่พาเข้าประเทศก่อนที่จะถูกจับและมาอยู่ที่
ที่นี่บอกกับเราถึงประสบการณ์ในเมืองไทยว่า “การมา
ที่นี่ไม่ใช่การตัดสินใจที่ดีเลย แต่ฉันก็ไม่อยากกลับไป
บ้านเช่นกัน” เขาอาจไม่ใช่คนคนเดียวที่รู้สึกแบบนี้.....

-บราม เพรส (มูลนิธิรักษ์ไทย)

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
มูลนิธิสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์
และแรงงานข้ามชาติในอำเภอแม่สอด

อาโนลด์, ดี (กันยายน 2547), สถานการณ์ของแรงงาน
ข้ามชาติชาวพม่าในอำเภอแม่สอด, ประเทศไทย,

อนุกรมเอกสารหมายเลข 71, ศูนย์วิจัยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ชื่องง.

เบลตัน, เอส., และ เมือง, ซี. เอ็มดี. (2546), การขยาย
เผ่าพันธุ์และการทำแท้ง: สุขภาพของ
แรงงานข้ามชาติหญิงชาวพม่าที่ชายแดนไทย-พม่า
ไฟล์พีดีเอฟ, นิตยสาร เอฟเอ็มอาร์,
ออสเตรเลีย.

คลินิกแม่ดาว, รายงานประจำปี 2547, ชินเทีย เมือง,
ประเทศไทย

กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรคติดต่อ, สำนัก
ระบาดวิทยา, รายงานการเฝ้าระวังโรคติดต่อในคนและ
สัตว์ 2546, 2547, ประเทศไทย

โครงการฟามิตร

โครงการส่งเสริมการป้องกันเอดส์ในแรงงานข้ามชาติประเทศไทย (ฟามิตร) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุน
โลกด้านเอดส์ วัณโรคและมาลาเรีย ดำเนินโครงการร่วมกับ 8 องค์กรภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งประกอบด้วย กระทรวง
สาธารณสุข และหน่วยงานด้านสาธารณสุขหลายแห่งในระดับจังหวัด พันธมิตรในโครงการฟามิตรทำงานอยู่ใน 20 จังหวัด
ทั่วประเทศเพื่อป้องกันการแพร่ของเชื้อเอช ไอ วี/เอดส์ รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตในหมู่แรงงานข้ามชาติ ครอบครัว
และหญิงบริการทางเพศ

องค์กรภาคีภายใต้โครงการฟามิตรกำหนด 4 ยุทธศาสตร์หลักเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมใน
การสื่อสารภาษาที่แตกต่างในแรงงานข้ามชาติ 2) การพัฒนาระบบการบริการด้านสุขภาพแก่แรงงานข้ามชาติ 3) การ
พัฒนาและสนับสนุนชุมชนแรงงานข้ามชาติ และ 4) การสนับสนุนให้เกิดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อแรงงานข้ามชาติ

เยี่ยมชมเว็บไซต์ของโครงการได้ที่

www.phamit.org